

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПОСЛУГ
СФЕРИ АГРОТУРИЗМУ В ФГ «ФРУМУШИКА НОВА»»

Виконавець

студентка факультету міжнародної економіки

Постолатій Дарія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Бедрадїна Ганна Костянтинівна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає у тому, що сьогодні першість серед агротуристичних продуктів займають не безпосередньо агротуристичні послуги, а враження від даного виду відпочинку. У цьому зв'язку, немає сенсу заперечувати такий напрямок розвитку підприємництва на селі, оскільки такий напрямок диверсифікації підприємницької діяльності виступає економічно вигідним та переважно екологічно-безпечним. Не зважаючи на те, що сільськогосподарська діяльність на селі залишається основним видом діяльності, ефективність цього різновиду діяльності в Україні останнім часом відчутно знизилась. Питання розвитку сільського, зеленого та агротуризму на даний момент є надзвичайно актуальним та своєчасним, тому викликає значний інтерес.

Питання формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму є предметом дослідження таких вчених, як Любіцева О.О., Нездоймінов С.Г., Герасименко В.Г., Рутинський М.Й., Лозинська М.В., Пінчук Т.А., Давиденко І.В., Бедрадіна Г.К., Зінько Ю.В., Джонс Ч., та інших.

Метою даної роботи є аналіз та обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова».

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких **завдань:**

- визначення соціально-економічних аспектів і передумов розвитку підприємництва в галузі сільського, зеленого та агротуризму;
- дослідження специфічних особливостей агротуризму в концепції зрівноваженого розвитку сільських територій;
- узагальнення сучасних принципів організаційно-правових механізмів державного та регіонального регулювання розвитку агротуризму;
- характеристика фермерського господарства «Фрумушика Нова»;
- аналіз організаційно-економічної діяльності ФГ «Фрумушика Нова»;
- діагностика передумов створення агротуристичного підприємства на базі ФГ «Фрумушика Нова»;
- пропозиція нових шляхів диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова»
- обґрунтування ефективності стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова».

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму агротуристичними підприємствами. **Предметом** є

дослідження можливості диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова».

Методи дослідження. Для досягнення мети у кваліфікаційній роботі було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); економіко-статистичного аналізу (для дослідження і побудови економіко-математичних моделей); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний (для групування даних); експериментальний (оцінка результатів запропонованих шляхів диверсифікації обраного підприємства).

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти України, довідково-інформаційні видання, дані статистичної та внутрішньогосподарської звітності ФГ «Фрумушика Нова».

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження для удосконалення діяльності туристичних підприємств у сфері агротуризму.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 89 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 20 рисунків.

Апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано: тези у збірнику статей Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України», що відбулася 12 квітня 2023 року в Одеському національному економічному університеті, на тему: «Охорона культурної спадщини та екскурсійних ресурсів м. Одеси як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Науково-теоретичне обґрунтування організаційно-правових механізмів державного та регіонального регулювання розвитку агротуризму в Україні**» обґрунтовано організаційно-правовий механізм державного та регіонального регулювання розвитку агротуризму в Україні, наведено характерні особливості агротуризму як одного з напрямків сільськогосподарського підприємництва, встановлено елементи державного регулювання сфери агротуризму. У науковій літературі зустрічаються різні версії щодо розділення понять «сільський», «зелений» і «агротуризм». Варто відзначити,

що ці терміни мають багато спільних рис, оскільки описують вид відпочинку в сільській місцевості. «Сільський» і «зелений» туризм є дещо ширшими за поняття «агротуризму», оскільки передбачають не тільки перебування на території виробників сільськогосподарської продукції з ціллю ведення домашнього господарства, але і відвідування місцевих культурно-історичних та природних пам'яток. Це схиляє до висновку про те, що сільський і зелений туризм базується на використанні помешкань місцевих жителів, у той час як агротуризм – на використанні майна фермерів, діяльність яких націлена на галузь сільського господарства. Агротуризм включає лише форми туризму, які пов'язані з виробничою та пізнавальною діяльністю в сільському господарстві та використанням його бази з такою метою. Інші агропомешкання, що надають агротуристичні послуги, належать до сільського, зеленого туризму. Доведено, що розвиток агротуризму залежить від низки фундаментальних факторів, серед яких природні ресурси певної території, матеріально-культурна база, духовна та культурна спадщина. Задля ефективного розвитку агротуризму в сільській місцевості селянам потрібно усвідомити факт того, що дані три групи ресурсів належать об'єктів торгівлі, які здатні приносити значний дохід. До інших передумов розвитку агротуризму належать засоби розміщення різних стандартів, заклади харчування, розвинена система обслуговування, інформаційна система. Встановлено, що державне регулювання сфери агротуризму передбачає наявність наступних елементів: нормативно-правових важелів, бюджетного регулювання та фінансової підтримки агротуристичних регіонів, державних регіональних програм розвитку, утворення спеціальних економічних зон у деяких регіонах, розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

У другому розділі **«Аналіз діяльності та діагностика можливостей ФГ «Фрумушика Нова» як агротуристичного підприємства»** проведено загальну характеристику ФГ «Фрумушика Нова», здійснено аналіз організаційно-економічної діяльності, продіагностовано передумови створення агротуристичного підприємства на базі туристичного кластеру. Агротуристичний кластер «Фрумушика Нова» як цілі свого існування встановлює надання якісних та різноманітних послуг у сфері туризму, просування місцевих пам'яток та традицій Бессарабського регіону, розвиток співробітництва з місцевими та міжнародними партнерами. До структурних підрозділів кластеру входять наступні: комплекс «Вівчарство», виноградно-виробниче об'єднання, кооператив «Лаванда», кооперація «Рекреація і туризм». Визначено, що фактори зовнішнього оточення агротуристичного кластеру «Фрумушика Нова» включають кліматичні умови та природні ресурси, культурний контекст, господарську та політичну ситуації, а також конкуренцію та ринкові умови. Кластер стрімко зростає і зміцнює своє виробниче партнерство з Молдовою і Румунією. У майбутньому запланована участь у міжнародних грантових проектах та програмах розвитку, тим самим створюючи сприятливі умови для агротуристичного розвитку регіону. Туристична діяльність кластеру представлена функціонуванням центру етнографічного, сільського зеленого туризму і сімейного відпочинку «Фрумушика Нова», який не виділяється в окрему фінансову структуру. Центр пропонує не лише відпочинок на

природі, але і можливість взяти участь в аграрних процесах. «Фрумушика Нова» має офіційний сайт, на якому можна дізнатись більше про режим роботи та послуги, що надаються на території. Узагальнивши наведену інформацію, встановлено, що «Фрумушика Нова» має значний потенціал для диверсифікації своїх послуг. Природні, трудові ресурси та матеріально-технічна база дають можливість для створення агротуристичного підприємства на базі кластеру «Фрумушика Нова», однак на даний момент засоби залучені недостатньо.

У третьому розділі **«Етапи формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова»** обґрунтовано шляхи диверсифікації послуг ФГ «Фрумушика Нова» шляхом створення агротуристичного підприємства, здійснено оцінку перспективності та економічної ефективності проекту з відкриття агротуристичного підприємства на базі кластеру «Фрумушика Нова». Окреме туристичне підприємство, яке отримає ліцензію на провадження туристичної діяльності, дасть змогу створювати та реалізувати комплексний туристичний продукт, розширювати асортимент послуг, покращувати їх якість та ефективність. Серед інших переваг диверсифікації послуг шляхом створення підприємства на базі кластеру було виділено різноманітність послуг, взаємну підтримку та ефективне використання ресурсів. Визначено, що одним із варіантів відкриття підприємства на базі агротуристичного кластера є формат ТОВ. Основною метою створеного на основі кластера «Фрумушика Нова» підприємства може стати пропозиція туристичних послуг для у Болградському районі для іноземних туристів. Створення окремого туристичного підприємства, яке буде виділене в окрему структуру з власним розрахунковим рахунком, дозволить відслідковувати фінансові потоки ФГ «Фрумушика Нова» та визначати їхню економічну ефективність. Туристичне підприємство матиме більше повноважень, що у кінцевому рахунку сприятиме економічному зростанню кластеру, розширенню асортименту послуг, розвитку галузі та підтримці туризму у Болградському районі. Встановлено, що з метою розширення аудиторії споживачів послуг сфери агротуризму ФГ «Фрумушика Нова» доцільним є просування послуг кластеру на міжнародний ринок. Для того, щоб туристичний продукт кластеру був доступним не лише національним туристам, але і туристам із зарубіжних країн, необхідним є просування наданих послуг з використанням новітніх інформаційних технологій та маркетингових засобів. Також було розраховано перспективність та економічну ефективність проекту з відкриття агротуристичного підприємства на базі кластеру «Фрумушика Нова». Період окупності початкових інвестицій у розмірі 2386,9 грн. складає 2,20 роки, що свідчить про доцільність запровадження даного інвестиційного проекту. Спираючись на проведені розрахунки, запропонований інвестиційний проект із відкриття туристичного підприємства на основі кластеру «Фрумушика Нова» є економічно мотивованим.

ВИСНОВКИ

Виходячи з вищевикладеного матеріалу, доцільно зробити наступні висновки:

Сільський, зелений та агротуризм – відносно нові терміни у туристичній індустрії. «Сільський» і «зелений» туризм є дещо ширшими за поняття «агротуризму», оскільки передбачають не тільки перебування на території виробників сільськогосподарської продукції з ціллю ведення домашнього господарства, але і відвідування місцевих культурно-історичних та природних пам'яток. Агротуризм як один із видів туризму включає в себе усі форми природного туризму, при яких головною метою туристів виступає спостереження та взаємодія з природою.

У першому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано організаційно-правовий механізм державного та регіонального регулювання розвитку агротуризму в Україні. Такі види туризму, як сільський, зелений, агротуризм представляють собою багатовимірне соціально-економічне і культурне явище, яке є важливим фактором змін не лише в організаційно-економічній сфері, а й у соціальному контексті. Враховуючи те, що сільський, зелений, агротуризм є формами туризму, то відповідно виконують ті самі функції, наповнюючи їх новим значенням, а саме рекреаційну, економічну, інформаційну. Характерні особливості агротуризму як одного з напрямків сільськогосподарського підприємництва утворюють загальну його специфіку, основним у якій є органічне поєднання економічних, екологічних та соціальних аспектів. Тому розвиток агротуризму як різновиду підприємництва на селі максимально природним чином вписується у концепцію зрівноваженого розвитку сільських територій. Органи місцевого самоврядування несуть особливу відповідальність за провадження агротуризму відповідно до принципів сталого розвитку та нагляду за дотриманням стандартів обслуговування, до чого зобов'язує законодавство України.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячено аналізу діяльності та діагностиці можливостей ФГ «Фрумушика Нова» як агротуристичного підприємства. На базі діючого фермерського господарства утворено агротуристичний кластер «Фрумушика Нова». Метою функціонування кластеру є забезпечення сталого соціоеколого-економічного розвитку агротуристичної сфери сільських територій регіону. Туристична діяльність кластеру представлена функціонуванням центру етнографічного, сільського зеленого туризму і сімейного відпочинку «Фрумушика Нова», який не виділяється в окрему фінансову структуру. У роботі було проаналізовано економічні показники діяльності туристичного центру такі, як кількість обслугованих туристів, розподіл кількості туристів за кількістю ночівель, розподіл кількості туристів відповідно мети відвідування. Було визначено, що кількість обслугованих у центрі «Фрумушика Нова» туристів у 2022 році зменшилась на 85,1% порівняно з 2020 роком, що пов'язано з початком повномасштабного вторгнення і введенням військового стану на всій території нашої країни. Кількість туроднів також значно скоротилась у 2022 році і склала 602 дні. Узагальнивши показники діяльності, встановлено, що

«Фрумушика Нова» має значний потенціал для диверсифікації своїх послуг. Природні, трудові ресурси та матеріально-технічна база дають можливість для створення агротуристичного підприємства на базі кластеру «Фрумушика Нова», однак на даний момент засоби залучені недостатньо.

Третій розділ кваліфікаційної роботи присвячено дослідженню етапів формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова». У рамках пошуку шляхів диверсифікації послуг внесено пропозицію створення агротуристичного підприємства на базі кластеру «Фрумушика Нова», яке дасть змогу створювати та реалізувати комплексний туристичний продукт, розширювати асортимент послуг, покращувати їх якість та ефективність. Шляхом обчислення економічної ефективності інвестиційного проекту встановлено, що створення туристичного підприємства на базі кластеру є економічно мотивованим. При цьому, відкриття офісу туроператора у місті Одеса сприятиме розширенню асортименту послуг та залученню іноземних туристів до Болградського регіону, що призведе до значного збільшення доходів кластеру «Фрумушика Нова».

АНОТАЦІЯ

Постолатій Д.О. «Формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова»»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності» - Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Об'єкт дослідження - процес формування стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму агротуристичними підприємствами.

У роботі визначено соціально-економічні аспекти і передумови розвитку підприємництва у галузі сільського, зеленого і агротуризму, досліджено специфічні особливості агротуризму в концепції зрівноваженого розвитку сільських територій і виявлено сучасні принципи організаційно-правових механізмів державного та регіонального регулювання розвитку агротуризму.

Також розглянуто передумови створення агротуристичного підприємства на базі ФГ «Фрумушика Нова», запропоновано та обгрунтовано ефективність нової стратегії диверсифікації послуг сфери агротуризму в ФГ «Фрумушика Нова».

Ключові слова: агротуризм, агротуристична діяльність, агротуристичні послуги, «Фрумушика Нова», стратегія, диверсифікація.

ANNOTATION

Postolatii D. Formation of a diversification strategy of services in the field of agritourism in FE «Frumushyka Nova»

Qualifying work on obtaining a Master`s degree in the specialty 242 «Tourism and recreation» for the educational program «Economy and organization of tourist activity». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2024.

The qualifying work consist an introduction, three chapters, conclusions, list of sources used and applications.

The object of the study is the process of forming a strategy of diversification of agritourism services by agritourism enterprises.

The work defines socio-economic aspects and prerequisites for the development of entrepreneurship in the field of rural, green and agritourism, researches the specific features of agritourism in the concept of balanced development of rural areas, and reveals modern principles of organizational and legal mechanisms of state and regional regulation of agritourism development.

The prerequisites for creating an agritourism enterprise on the basis of the FE «Frumushyka Nova» were also considered, the effectiveness of a new strategy for diversifying agritourism services in the FE «Frumushyka Nova» was proposed and substantiated.

Key words: agritourism, agritourism activity, agritourism services, «Frumushyka Nova», strategy, diversification.